

Ne hvali dneva

Réaltán Ní Leannáin

drugebesede
|||

focailleile
|||

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

Ne hvali dneva

Siubhán Ní Bhrádaigh si je v izložbi trgovine ogledovala ljubke rdeče čevlje. Škrlatno rožnate pravzaprav, iz italijanskega usnja, takšne, fine, z majhnimi perlicami in filigranskimi detajli. Z visokimi petami, da bi ženska ubijala zanje – če ne bi nje ubil zlomljen vrat, ko bi jih nosila.

Siubhán. *Čevelj-gor. Čevelj-dol.* Tako so jo klicali v šoli v Dublinu. Kraljevi inštitut je bil šola, za katero je bilo treba plačevati šolnino, s prijaznimi in ne tako prijaznimi najstniki, ki so vsi branili svoj teritorij in vzpostavljali hierarhijo. Nekateri so Siubhán poniževali in jo klicali včasih čevelj-gor, včasih pa čevelj-dol. Delovalo je. Čevelj-gor. Čevelj-dol. Seán in Ruth sta jo klicala 'Shue', in to je ni motilo. Trojica se je skupaj oklicala za 'ekipo čevljarjev' in tako odvzela moč nasilnežem.

Po inštitutu so odšli na različne univerze v Dublinu, še naprej so se redno srečevali vse skozi študentska leta. Ruth je študirala glasbo. Seán se je vpisal na zgodovino. Oba triletna študija. Že skoraj leto dni za tem, ko je diplomiral, je Seán še vedno živel od socialne podpore, doma, v vrstni hiši, ki si jo je delil z mamo. Ruth je bila še vedno v svoji otroški spalnici v veliki viktorijanski hiši iz rdeče opeke na obrežju reke Dodder. Ruthini starši niti slišati niso hoteli o tem, da bi se kam vpisala naprej, in so ji namenili žepnino. Vsi ostali njihovi vrstniki so bili na socialni podpori, na neplačanem pripravništvu, ali pa so odšli v Kanado ali v Avstralijo.

Shue je izbrala štiriletni študij, pravo in španščino. Fenomenalni tretji letnik je preživela v Valenciji. Sonce, morje, nobenih staršev – in temu primeren življenjski slog. Študij, občasno poučevanje angleščine – in zapravljanje denarja takoj, ko ga je dobila, v lokalih v Benimacletu. Ni se veselila vrnitve in preživljanja zadnjega letnika na račun staršev, v njuni rdeče opečnati hiši ob reki, malo nižje od ulice, kjer je živela Ruth. A denarja ni imela, torej tudi druge možnosti ne.

Bližal se je konec četrtega letnika in komaj je čakala, da bo končno diplomirala. Z dipomo iz prava bi vsaj lahko dobila službo pri kakšnem odvetniku. Morda bi jo zaposlil kakšen od prijateljev njenih staršev. Ali pa bi lahko morda vendarle spet pristala v Valenciji, poučevala bi angleščino. Ali pa jogo.

Spet se je zagledala v tisto simpatično neumnost v izložbi. Neee, vrat bi si zlomila v teh petah. In poleg tega rdeča nikakor ni bila njena barva. Prej Ruthina.

Ruth. Vselej v nemilosti učiteljev; tekla, ko bi morala hoditi. Govorila, ko bi morala poslušati.

Uboga Ruth. Škoda, da ni tekla hitreje, ko je v njeno življenje vstopil Romeo.

Romeo je bil grški 'raziskovalec smetnjakov', kot se je elegantno izrazil Shuejin starejši brat.

Med izogibanjem služenju vojaškega roka v Grčiji je raziskoval smetnjake po vsej Evropi, da bi prišel do hrane – napol pojedenih hamburgerjev, starega kruha iz trgovin, ostankov sendvičev.

Spal je na prostem in raziskoval smetnjake vse dlje in dlje od Grčije, dokler ni prišel do Irske, od koder ni mogel več naprej. Nekega dne je ob lesenem podestu, ki je tekel vzdolž reke Liffey, prisedel na klopcu zraven Ruth. Njej je ravno zmanjkalo življenjepisov, ki jih je delila pa trgovinah in lokalih, vzela si je odmor od svojega iskanja službe.

Začela sta klepetati. Običajne teme, o katerih se pogovarjajo neznanci – vreme, cene kave za s sabo, pa spet vreme, politika... dva mlada človeka brez služb in z veliko časa za zapraviti.

'Torej, sta zdaj par ali kaj?' je vprašala Shue.

Stali sta v Shuejini kuhinji, s skodelicama čaja v rokah. Ruth je sedela zraven štedilnika, kar je bilo njeno najljubše mesto. Imela je rada udobje. Bilo je res poletje, toplo pa ni bilo. Zahihitala se je.

'Ja, sva – moj prvi pravi fant. Ali ni Romeo čudovit?'

'Romeo? Daj no, Ruth, kaj je s tem imenom?'

'Nikomur ne sme izdati svojega pravega imena, če bi ga slučajno začela iskati grška policija.'

'Niti tebi ne?'

'Niti meni ne. Zato, da me zaščiti. Ampak 'Romeo' mi je kar všeč. Tako romantično je. Kot on.'

Kljub Seánovim in Shuejinim opozorilom, naj ne hiti, se je Ruth še bolj prepustila pohoti s svojim Romeom. Le kdo bi ji zameril? Angleščina z eksotičnim naglasom, olivna polt, uokvirjena s črnimi kodri in globokimi, globokimi temnimi očmi, Romeo po imenu je bil Romeo po naravi.

Pred nekaj tedni je Shue obiskala Ruth doma. Že nekaj časa je ni videla. Preveč zaposlena z Grkom, najbrž. Ruthini starši so živeli v veliki hiši na obrežju reke Dodder. Reka je tekla ob dnu njihovega dvorišča. Fensi-šmensi-nobel. Toda glas, ki ga je slišala prihajati iz za zaprtih vrat ograje in njen edini pred vhodom, nista bila niti najmanj fensi-šmensi-nobel.

'Ruth! Bodi no pametna! Kreten je, tepec brez strehe nad glavo, ki ne zna prav ničesar. Le kaj ti lahko nudi?'

'Zaljubljena sva, oči, tako pač je.'

'Ne moreš vendar biti zaljubljena v to potrato prostora. Saj sploh ne veš, kako mu je ime. Ne vem, kdo je hujši – moja naivna hčerka ali ta grški klošar.'

Vrata so se sunkovito odprla, preden je Shue uspelo pobegniti. Ni hotela srečati Ruthinega očeta v tem razpoloženju. Toda skozi vrata je prišla Ruth, hlipajoč in s plaščem, ki je vihral za njo. Stekla je mimo Shue in izginila za vogalom. Shue ji je sledila in jo dohitela malo nižje na ulici.

'Ruth, si v redu?'

'Oče je tako staromoden!' je odgovorila med hlipanjem. 'Nisem hotela vtihotapiti Romea na skrivaj, se je pač zgodilo tako. Napila sva se, potem pa sta onadva prišla nazaj in – ...'

Izkazalo se je, da sta Ruthina starša večerjala v golf klubu in se vrnila domov okrog polnoči, tam pa sta na omarici s pijačo našla prazno steklenico vodke in dva prazna kozarca – vrata Ruthinine spalnice pa zaklenjena. Mama je jokala, oče je grozil, da bo vrata snel s tečajev. Ko od nobenega ni bilo nobenega odgovora, je zaklenil vsa vrata v hiši, za vsak slučaj, če bi Romeo prišel ven, medtem ko bi onadva spala, in hotel vzeti s seboj kakšen spominek. Morda kaj od njihovega kristala Waterford ali enega od prenosnikov. Ruthina starša sta komaj zatisnila oči vse do zgodnjih ur, ko sta končno omagala od izčrpanosti.

Ko je Ruth naslednje jutro prišla iz svoje spalnice, sta njena starša trdno spala. Romea je spravila skozi vrata, ko sta še spala. A vseeno se je morala soočiti z njima, ko sta kasneje tisto jutro vstala...

Prav nič se nista zadrževala. Fant ni imel ne imena in ne denarja. Bil je klošar, ki je živel v hostlih. Jedel je iz smetnjakov za hrano. Zakaj sta ji omogočila študij. Zakaj si ni mogla najti prijaznega študenta medicine ali zobozdravnika ali računovodje. Besede so postale kričanje, kričanje je postalo jok in solze so tekle na obeh straneh. Ruth sta zabičala, da se mu mora odpovedati in biti razumna. To je bil njun dom, in to naj si zapomni.

Shue je sedla na klop ob reki Dodder, Ruth je jecljajoč razlagala sago. 'Mami in oči sta tako nepoštena, saj ni on kriv, da ne more delati tukaj.'

'Kdo pa je potem kriv?'

Ruth je jezno poblisnila z očmi proti Shue.

'Pa ne še ti, Shue! Ne more uporabljati svojega potnega lista, zato ne more dobiti davčne številke. Vsega je kriv vojaški sistem v Grčiji.'

Shue je za trenutek obsedela v tišini. Kaj reči, da Ruth ne bo vstala in odšla? Ruth, vedno razumna, vedno trezne glave. Vse dokler ni prišel Romeo.

'Bi se bil pripravljn predati– '

'Ne! Ne more, vrgli bi ga v zapor.'

'Ampak tukaj nikoli ne bo mogel dobiti službe brez davčne številke, osebne izkaznice, vseh teh stvari.'

'Morala bova najti način. Nekoč. Nekako.'

Shue je pustila Ruth sedeti na klopi, strmela je v reko, a je ni videla.

Z njo se je srečala šele teden za tem, tisti večer, ko so se dogovorili, da gredo v *Captain America* na hamburgerje. V tem lokalu so se redno dobivali, bilo je poceni in zabavno. Srečali so se na začetku ulice Grafton. Toda ko sta Ruth in Romeo prispela, je Ruth povedala, da ne bodo šli skupaj noter in jedli. Romeo je stal z roko okrog njenega vratu in opazoval Shue in Seana izza svojih dolgih, črnih trepalnic.

'Z Romeom greva nižje dol po ulici Grafton, na hamburger in kavo za s sabo. Dobimo se kasneje, v Stephen's Greenu. Nimava dovolj denarja za *Captaina*.' je rekla Ruth.

Tišina. Za nekaj sekund.

'Toda ta večer smo načrtovali že celo večnost, Ruth. Nihče od nas nima denarja. Vedno do zdaj si prišla – pred tem.' je rekel Seán.

'Vem, toda Romeo nima denarja, ker nima socialne. Ne grem brez njega.' mu je nasprotovala Ruth.

Seánove obrvi so ob tem malodane splezale prek glave nazaj do vratu. Seána je po fakulteti diploma pripeljala do socialne podpore, istočasno kot je Ruth pripeljala do življenja na račun staršev. Tudi on je živel doma, z mamico. Toda njegova mamica je živela v vrstni hiši v Dún Laoghaireu, in ne v hiši s petimi spalnicami in zimskim vrtom s pogledom na reko Dodder. Toda vedno je poskrbel, da je imel pod blazino spravljenih nekaj fičnikov, da se je lahko od časa do časa srečal s staro 'ekipo čevljarjev'.

Ne meneč se za izraz na obrazih svojih dveh prijateljev se je Ruth sprehodila po ulici in z roko za seboj vlekla svojega Romea, da bi mu kupila kavo za s sabo in hamburger s prilogo in potem z njim odšla do njune klopce v Stephen's Green. Shue in Seán sta ju opazovala, kako odhajata.

Seán je skomignil z rameni. Shue je dejala,

'Pridi. Greva jest. Sestradena sem.'

Seán se je skrbno izogibal pogovarjanju o 'tem tipu', kot je imenoval Romea, in enako je bilo s Shue. Jedla sta hitro, iz obzirnosti do druge dvojice zunaj na klopi v parku.

Po *Captainu* so se ponovno srečali na ulici Grafton. Ruth je bila sama.

'Kje pa je—'

'Romeo je moral oditi. Zgodaj se je treba postaviti v vrsto za prenočišče v hostlu za brezdomce.' se je namrščila Ruth.

'Ojoj, kakšna škoda.' je rekel Seán.

Brezciljno so pohajkovali naokrog skozi večerno množico in poslušali glasbenike, ki so igrali na ulici.

'Romeo ima v resnici več težav, kot se jih zavedata vidva,' je rekla Ruth, 'vsak večer si mora poiskati prenočišče. Zame je to tako stresno. Zelo me skrbi zanj. In ti hostli so grozni.'

Ko so prijadrali do konca ulice Grafton, sta bila Seán in Shue že dodobra obveščena o različnih vidikih brezdomstva. Ogledovli so si prstane v izložbah zlatarn *Weirs* in *The Jewellers*, ko je Ruth izbruhnila –

'Romeo bi rad delal, toda tu ne more niti dobiti socialne podpore – pa bi moral, saj smo tako Grčija kot tudi mi v Evropski uniji.'

'Zakaj pa potem ne začne? Delati, mislim,' je rekel Seán brezizrazno. 'Njegov status je... neregularen.'

'Izogiba se vojski.' 'Pacifist je.'

'Z Grčijo mora rešiti stvari,' je odgovoril Seán. Takrat so prispeli do glavnega vhoda v študentsko naselje Trinity.

'Oblačila si mora priskrbeti od dobredelnih organizacij,' je rekla Ruth, 'vsaj tista, ki mu jih ne kupim jaz – lepih mokasinov in majic. Saj vesta, stvari, za katere človek ne bi hotel, da so rabljene, oziroma, take, ki ustvarijo občutek stila.'

'Jaz kupujem v trgovini Vincent de Paul, zraven doma. Ko te spoznajo, ti dajo popust.' je hitro odgovoril Seán. Bahavo si je poravnal pulover.

'No, ti vendar govoriš lokalni jezik. Romeo pa se še vedno uči– ' 'Od tebe?'

' –in govoriti moraš počasi, da te bo lažje razumel. Res, morata se bolj potruditi. Naredita to zame,' ju je oštela Ruth.

Pri mostu na ulici O'Connell so se ustavili in še naprej poslušali Ruth.

'Moji starši ga nočejo več videti v hiši. Očka pravi, da bo poklical policijo, če ga spet pripeljem. Romeu pravi potepuh. Potepuh! Ne razumeta ga. Z menoj ravnata kot z majhno punčko. Včasih ju res sovražim!'

Shue se je pripravljala na prepir, toda Seán jo je v znak opozorila prijel za roko.

'Poželenje, draga moja, izvor vseh neumnosti,' ji je zamrmral v uho, medtem ko se je Ruth pritoževala naprej, tokrat glede družbe in neenakosti. Shue ga je pogledala in prikimala. Zdaj ni bil čas za to. Težava je bila v tem, da z Ruth vse pogosteje nikoli ni bil pravi čas za pogovor.

Ko je Ruth končno zmanjkalo točk na seznamu Romeovih težav z življenjem, njenih lastnih težav s starši, težav Zahodne Evrope z vojaško dolžnostjo in brezdomstvom ter grško-angleških lingvističnih težav, se je nekoliko umirila in malo zajokala. Seán ni pokazal sočutja, v njem je še vedno tiho vrelo zaradi dejstva, da ni mogla prihraniti nekaj evrov od žepnine in se jima s Shue pridružiti pri večernem izhodu po bogsigavedi kako dolgem času. Shue se je zdelo sumljivo, da tip še vedno ne zaupa nobenemu od njih – predvsem pa ženski, s katero je delil posteljo – svojega pravega imena.

Ni treba posebej poudarjati, da se tisti večer ni zaključil v klubu *Copper Faced Jacks*, kot bi se bil moral. Razšli so se pri mostu na ulici O'Connell. Seán je skočil na vlak, dekleta sta skupaj ujeli avtobus in skupaj sedeli v tišini. Ko je avtobus pripeljal do Ruthine postaje, se Shue ni poslovila od nje. Preveč ji je šla na živce, na živce ji je šel prekleti Romeo, na živce pa je šla tudi sama sebi skupaj s Seánom, ker sta dovolila Ruth in Romeu, da jima pokvarita večer v mestu. Tudi Ruth ni rekla ničesar.

Kar nekaj časa se potem z Ruth niso slišali. Nobenih sporočil na telefonu, ne na internetu, nobenih komentarjev na družabnih omrežjih. Iskreno povedano, potrebovala sta oddih od nje. Seán je poizvedoval o delovnih vizumih za Kanado, Shue je imela zaključne izpite.

Nekaj tednov kasneje je Shue sedela doma na kavču, s skodelico čaja pred televizijo. Poklicala je Seána – z maminega stacionarnega telefona, na mobilnem telefonu ji je zmanjkalo dobroimetja.

'Torej tudi ti nisi bila nič v stiku z njo? Ne? Čudno!' je rekel Seán. 'Ne. In ne odgovarja na sporočila ali klice.' je rekla Shue.

'Pa tudi njegove številke nimamo. Tako da ga ne moremo poklicati in preveriti, kaj se dogaja. Saj ne poznamo niti njegovega pravega imena.'

'Ja,' je prhnila Shue, 'daj no, *Romeo*? Kaj nam to pove o tem tipu?'

Nič čudnega ne bi bilo, če bi bil že trikrat poročen in imel bogve koliko otrok na grbi?' 'Ah, vse se bo končalo v solzah,' je odvrnil Seán.

'Ojoj, tega pa res nisva vedela!'" je odrezavo pripomnila Shue.

Nadaljevala sta s pogovorom o drugih temah – o Seánovi prošnji za vizum. O najnovejšem ljubimcu (njegovem, ne njenem). O Shuejinem izpitu. O bolečini življenja s starši...

Shue je tistega petka ponoči spala, ko je ob treh zjutraj zazvonil njen mobilni telefon.

Prekleti brat, je pomislila, spet je izgubil ključke v kakšnem nočnem klubu. 'Jaaaa,' je izdahnila, še vedno z zaprtimi očmi.

'Shue, Ruth tukaj, ali lahko nocoj prespim pri tebi?'

'Seveda,' je zamrmrala Shue, še vedno z zaprtimi očmi, v upanju, da je Ruth še vedno v mestu, tri četrt ure vožnje z nočnim avtobusom stran. Postelja je bila tako topla. 'Kje pa si?'

'Zunaj, na vaši verandi.' Prekleteo.

'Mmmmm...v redu. Samo minuto.' je zagodrnjala Shue.

Zdrsnila je iz postelje in po prstih odšla v pritličje. Tiho je odklenila vhodna vrata in sprejela Ruthino drhtenje in njeno razmazano maskaro.

'V kuhinjo,' je zašepetala.

'Ljubi Bog, Ruth, izgledaš obupno,' je rekla Shue in medtem do konca zaprla kuhinjska vrata.

Ruth je pospremila do stola zraven štedilnika in jo odločno posadila na sedež.

'Kaj se je zgodilo?'

'R-R-Romeo' je izdabila Ruth, 'hotel je spet prespati pri nas doma. Zamudil je zadnji čas, ko bi še lahko šel v hostel. In moji starši ga sovražijo. In vedno znova jih poslušam od njega in od mame in očeta, dovolj imam tega! Zato sem mu rekla, da ne.'

Objemala je topli štedilnik, s povešeno glavo, obrnjena proč od Shue.

'Te je udaril?' je Shue zahtevala odgovor z eno roko v boku in s prebadajočim pogledom, medtem pa pristavila vodo za čaj.

'P-poskušal je, ampak sem ga blokirala in ga potisnila nazaj.' 'In potem?'

'Spodrsnilo mu je na hrbet pred našo hišo in padel je v reko!' se je cmerila Ruth.

'Pssst...ne zbudi ta starih,' jo je posvarila Shue, 'in?'

'Ne vem. Tema je, nisem videla, bilo me je strah. Vso pot do sem tekla.' Shue je sedla za mizo z dvema skodelicama čaja in razmišljala.

'V redu, torej,' je rekla po nekaj minutah, 'sam se bo moral znajti. Ura je pol štirih zjutraj in ti si uničena. Bomo jutri uredili.'

Ruth je malo posmrkala, vendar se ni upirala. Čaj je najprej srebala, potem pa je skodelico izpraznila z nekaj goltajočimi požirki.

'V redu, zdaj pa pridi. Lahko spiš v sobi za goste,' je rekla Shue in ji na ustnice svareče prislonila prst. 'Ne zbudi mamice,' je siknila in že sta šli gor.

Naslednje jutro se je iz sobe za goste pojavila spočita in lažje razumljiva Ruth. Shue je priznala, da je njena zveza drvela iz slabega na slabše. Želela si je poiskati službo in postati neodvisna od staršev. Tudi Romeo je hotel, da se Ruth še bolj potruži pri iskanju službe, da se bo lahko odselila od doma. Ampak samo zato, da bi se lahko vselil k njej brez najemnine. Strast je splahnela in začela sta si iti na živce. Prepiri, pričkanje. Shue je posumila, da je občasno tudi dvignil roko nad Ruth, ampak tega ni rekla na glas.

'Oh, Shue, počutim se tako neumno. Kako sem lahko mislila, da sem zaljubljena vanj?'

'Že kaj bolj nenavadnega smo videli,' je rekla Shue, 'in če se vrne, boš pripravljena nanj. Nocoj je prestopil mejo in tega ne bo več ponovil.' Ruth je spet izbruhnila v jok.

'Tako prijazen je bil, do včeraj zvečer,' je rekla. 'Toda sinoči, sinoči mi je sledil na avtobus. Sploh nisem opazila, dokler ni izstopil na moji postaji, za mano. Kar naprej je ponavljal, da bo spet prespal pri nas doma, z mano. Rekla sem mu, da ne more, on pa je rekel, da *ne* zanj ni sprejemljiv odgovor.'

'In pristal je v reki.' 'Ja.

Ruth se je v tem trenutku pravzaprav smehljala, prvič po več mesecih, saj je spoznala, da se na noben način nikoli več ne bo vrnila k njemu. Pogled na Romea, kako mu spodrsne v blatu in kako pade v reko z velikim pljuskom, je bil razodetje. Nič več prepiranja, nič več solz.

Takoj je začutila večjo samozavest in sklenila, da nikoli več ne stopi v stik z njim. Shue je na njenem telefonu spremenila njegove kontaktne podatke in se smejala med zamenjevanjem imena iz *Romeo v Odpisan*.

Shue in Ruth sta dan preživeli v miru. Pomagali sta Shuejini mami pri opravkih. Sprehajali sta se po parku in klepetali, klepetali, klepetali. Govorili sta o Seánovem novem fantu, o emigraciji (za Ruth), o plusih in minusih še nekajletnega sekiranja staršev in življenja na njihov račun, ali poučevanju angleščine v Valenciji (za Shue). Govorili sta o Romeu, zdaj zlobnežu v Ruthinih očeh. Smejali sta se ob misli, kako sedi nekje v nekem plitkem rečnem koritu, do vratu v umazani dublinski vodi. Vsaj dokler ob šestih nista na radiu preklopili na večerne novice.

'... in za konec, policija v Dublinu išče vse informacije v zvezi z moškim, starim približno dvajset let, ki so ga našli utopljenega v reki Dodder zgodaj danes zjutraj v bližini ulice Orwell Road. Sumijo, da je moški padel in udaril z glavo v rečno korito, saj je utonil v vodi globoki le nekaj centimetrov. Policija ne sumi, da bi šlo za zločin. Moški pri sebi ni imel osebnih dokumentov...'

Shue se je obrnila proti Ruth in se zazrla v izraz groze na njenem obrazu. Položila je prst na njene ustnice. Navsezadnje, saj sploh niso vedeli, kako mu je ime.